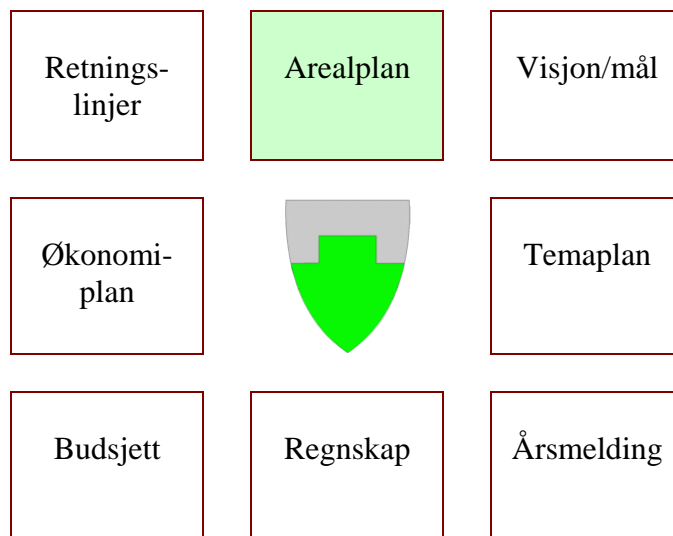

Kommuneplanens arealdel planbeskrivelse 2013-2023

Vedtatt i KS-041/13

26.6.2013

Hattfjelldal kommune

Hattfjelldal kommune er en innlandskommune med storslagen natur helt sør på Helgeland i Nordland fylke, med grense i øst i sin helhet mot Sverige, i sør mot Nord-Trøndelag, i vest mot Grane og i nord mot Vefsn og Hemnes.

Naturkvalitetene er overdådige og gir muligheter for ypperste livs- og opplevelseskvaliteter. Friluftsliv, jakt og fiske har de aller beste betingelser i kommunen, sommer som vinter.

Næringslivet er variert og stabilt innenfor jordbruk, skogbruk, reindrift, transport, turisme, småindustri og handel. Sponplatefabrikken Arbor Hattfjelldal har vært og er kommunens hjørnesteinsbedrift. I tillegg til lokal sysselsetting er det arbeidspendling særlig rettet mot nabokommunen Grane. Arbeidsledigheten er tilnærmet lik null og som grensekommune til Storuman, Sverige, har vi en del pendlere derfra. Offentlig tjenesteyting er godt utbygd og bidrar i tillegg til verdifull sysselsetting.

Hattfjelldal kommune har tre grenseoverganger til Sverige hvor Rv73 er den mest trafikkerte. Villmarksveien, fra E6 Majavatn i Grane til E6 Korgen i Hemnes kommune, går på vestsiden av Røssvatn og kan være en flott opplevelse for de som ønsker å nyte naturen.

Nærmeste jernbanestasjon ligger på Trofors, Grane, og kortbaneflyplass i Mosjøen, Vefsn.

Det bor om lag 1465 innbyggere i kommunen. Hovedtyngden av innbyggerne bor i kommunesentret. Øvrig befolkning bor i og omkring de mindre bygdesentrene fra Susendal i sør, til Åkervik og Vartresk i nord, samt i dalførene rundt Ørjevattnet, Unkervattnet, Elsvattnet og Famnvattnet.

Fakta:

Egen kommune fra 1862

Størrelse: 2682 km²

Innbyggere: 1471 personer (1.1.2013)

Avstander fra sentrum til:

Grane 36 km

Tärnaby 75 km

Mosjøen 78 km

Mo i Rana 112 km

Brønnøysund 152 km

Bodø 350 km

Trondheim 381 km

Oslo 873 km

Areal av land (km²):

Landareal 2682

Av dette vernet 783 (29,2 %) (2011)

Vassdragsvern er ikke arealberegnet

Innledning

I henhold til den nye plan- og bygningsloven 2008 skal en kommuneplan bestå av to hoveddeler. Det heter at "*Kommunen skal ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel*".

Hattfjelldal kommune har utarbeidet strategisk kommuneplan for perioden fra 2006 til 2018. Denne ble vedtatt rett før Terraskandalen og er derfor utdatert på enkelte områder pga de konsekvensene dette fikk gjennom forpliktende plan. For øvrig holder den mål som styringsdokument.

Kommuneplanens arealdel er fra 9. desember 2003, og ble vedtatt revidert av kommunestyret i sak 038/09, den 18.11.2009.

Planperioden foreslås fra 2012 – 2023. Rullering skjer i hver valgperiode. En eventuell revisjon kan gjøres gjennom delplanene.

Arealdelen består av følgende dokumenter:

- Plankart
- Planbeskrivelse
- Planbestemmelser og retningslinjer
- Konsekvensutredninger med ROS-analyse

Konsekvensutredningen redegjør for hvordan nasjonale politikk mål, f.eks. statlige planretningslinjer og arealretningslinjer i regional plan, er ivaretatt og fulgt opp. Konsekvensutredningen er beskrevet i eget dokument. Denne planbeskrivelsen omtaler nye innspill til arealdisponeringer som er kommet inn. Arealdelen er bindende for framtidig arealbruk.

Hattfjelldal sentrum har egen delplan som ikke revideres i denne omgangen.

Lovgrunnlaget

Plan og bygningsloven

§ 11-5. Kommuneplanens arealdel

Kommunen skal ha en arealplan for hele kommunen (kommuneplanens arealdel) som viser sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk. Det kan utarbeides arealplaner for deler av kommunens område.

Kommuneplanens arealdel skal angi hovedtrekkene i arealdisponeringen og rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan settes i verk, samt hvilke viktige hensyn som må ivaretas ved disponeringen av arealene. Kommuneplanens arealdel skal omfatte plankart, bestemmelser og planbeskrivelse hvor det framgår hvordan nasjonale mål og retningslinjer, og overordnede planer for arealbruk, er ivaretatt.

Plankartet skal i nødvendig utstrekning vise hovedformål og hensynssoner for bruk og vern av arealer.

Kommunen kan etter vurdering av eget behov detaljere kommuneplanens arealdel for hele eller deler av kommunens område med nærmere angitte underformål for arealbruk, hensynssoner og bestemmelser, jf. §§ 11-7 til 11-11.

§ 11-7. Arealformål i kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel skal i nødvendig utstrekning vise arealformål som er angitt i nr. 1 til 6 nedenfor. Hovedformålene kan etter behov inndeles i angitte underformål.

Arealformål:

1. *Bebyggelse og anlegg.*

Underformål: boligbebyggelse, fritidsbebyggelse, sentrumsformål, kjøpesenter, forretninger, bebyggelse for offentlig eller privat tjenesteyting, fritids- og turistformål, råstoffutvinning, næringsbebyggelse, idrettsanlegg, andre typer anlegg, uteoppholdsarealer, grav- og urnelunder.

2. Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur.

Underformål: veg, bane, lufthavn, havn, hovednett for sykkel, kollektivnett, kollektivknutepunkt, parkeringsplasser, traseer for teknisk infrastruktur.

3. Grønnstruktur.

Underformål: naturområder, turdrag, friområder og parker

4. Forsvaret.

5. Landbruks-, natur- og friluftformål samt reindrift.

areal for nødvendige tiltak for landbruk og reindrift og gårdstilknyttet næringsvirksomhet basert på gårdens ressursgrunnlag, areal for spredt bolig-, fritids- eller næringsbebyggelse mv., jf. § 11-11 nr. 2.

6. Bruk og vern av sjø og vassdrag, med tilhørende strandsone.

Underformål: ferdsel, farleder, fiske, akvakultur, drikkevann, natur- og friluftsområder hver for seg eller i kombinasjon.

Kartforskriften

§ 9. *Krav til endelig vedtatt arealplan, plankart, kodeverk, nasjonal arealplan-ID mv.*

Endelig vedtatt arealplan består av

a) plankart

b) planbestemmelser, eventuelt med vedlegg eller illustrasjoner som er gjort juridisk bindende gjennom bestemmelse

c) planbeskrivelsen som var grunnlaget for planens endelige vedtakelse, jf. plan- og bygningsloven § 4-2.

Arealplan skal ha et navn og en entydig nasjonal arealplan-ID i samsvar med nasjonal produktspesifikasjon for arealplan og digitalt planregister. Forslag til arealplan skal tildeles nasjonal arealplan-ID når den er tatt under behandling i kommunen.

Arealplan som omfatter flere helt eller delvis geografisk sammenfallende vertikalnivåer, skal ha separate kartutsnitt for hvert nivå når dette er nødvendig for å sikre at planen er entydig og enkel å forstå. Arealplan kan inneholde ett eller flere av følgende vertikalnivåer:

a) under grunnen

b) på grunnen/vannoverflaten

c) over grunnen

d) på bunnen

e) i vannsøylen.

Vertikalnivå kan inndeles i egne lag.

Arealplan skal framstilles med arealbruksformål og hensynssoner slik de framgår av vedlegg I og II til denne forskriften. Fargelegging, skravor og annen symbolbruk i plankart skal være i samsvar med nasjonal produktspesifikasjon for arealplan og digitalt planregister. Navnsetting i arealplan skal være i samsvar med bestemmelsene i lov 18. mai 1990 nr. 11 om stadnamn.

Plankart skal vise innhold og rettslige virkninger på en klar og entydig måte, og med tilstrekkelig nøyaktig stedfesting tilpasset formålet med planen. Planen skal på en tydelig måte skille mellom plandata og basiskart.

Plankart skal ha plannavn, nasjonal arealplan-ID, tegnforklaring, nordpil, målestokktall, målestokklinjal og markering av koordinatnettet. Kartet skal gi opplysninger om hvilket horisontalt geodetisk grunnlag, høydegrunnlag og hvilken kartprojeksjon som er benyttet, og dato og kilde for geodata som er brukt i basiskartet. Det skal opplyses hvem som er forslagsstiller, hvem som har utarbeidet og eventuelt revidert kartet og ha informasjon om planens behandling. Tegnforklaringen skal skille mellom symboler som angir rettslige virkninger og annen informasjon. Arealplaner som består av flere kartutsnitt skal ha system for å skille og identifisere de ulike utsnittene fra hverandre og vise sammenhengen mellom dem.

§ 10. Særskilte krav til digital arealplan

Digital arealplan skal inneholde nødvendig informasjon for å kunne behandle og anvende planen med hjelp av elektronisk databehandling, herunder informasjon for å kunne presentere planen som et entydig plankart. Plandataene skal angi de enkelte geografiske områdene med gitte formål og tilhørende bestemmelser. Områdene skal angis som separate og entydige objekter kodet i samsvar med nasjonal produktspesifikasjon for arealplan og digitalt planregister. Basiskartet i arealplan skal ha identiske eiendomsgrenser som i matrikkelen.

Arealplan som inneholder flere vertikalnivåer, skal framstilles slik at hvert vertikalnivå kan forvaltes for seg og slik at det er mulig å framstille sømløse datasett for hvert av vertikalnivåene.

For at en arealplan skal anses å oppfylle definisjonen i plan- og bygningsloven § 12-11 første ledd, må datasettet som planforslaget består av tilfredsstillende de nasjonale tekniske kvalitetskravene. Kommunen skal så raskt som mulig etter mottakelsen av planen gi forslagsstiller melding hvis kravene ikke er oppfylt, og summarisk oppgi avvikene. 12-ukersfristen etter § 1 i forskrift om tidsfrister, og sanksjoner ved overskridelse av fristene, for private forslag til detaljregulering etter § 12-11 i plan- og bygningsloven stopper å løpe fra det tidspunkt kommunen i melding til forslagsstiller påviser de mangler materialet har. Fristen fortsetter å løpe når det materiale kommunen krever har kommet inn.

Fremstilling av kartet

Kartet er produsert i sosi-standard, programvare GISLINE og ferdigstilt med sosikontroll etter at planen ble vedtatt i kommunestyret.

Utfører: Hattfjelldal kommune.

Høyspent nord i kommunen, er digitalisert etter Norge i Bilder, og kan ikke påregnes å være nøyaktig angitt hva gjelder bredde.

Rikspolitiske retningslinjer (RPR)

RPR for å ivareta barn og unges interesser i planleggingen

Alle områdene er vurdert mht barn og unges interesser.

RPR for samordnet areal- og transportplanlegging

Hattfjelldal kommune er en stor geografisk kommune med lite befolkningsgrunnlag, lite kollektivtrafikkmuligheter.

Universell utforming

I alle utbyggingsområdene er det krav til at byggverk for publikum og arbeidsbygning skal være universelt utformet.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging

Kongelig resolusjon, 24.06.2011

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging er et av flere virkemidler i plan- og bygningsloven med sikte på å formidle og ivareta nasjonale interesser og politikk i planarbeidet, og vil gjelde sammen med de andre virkemidlene. Forventningene er mer generelle enn statlige planretningslinjer og statlige planbestemmelser, som konkretiserer nasjonale hensyn på enkelte områder. Forventningene omfatter utvalgte tema og formidler ikke alle statlige interesser, oppgaver og hensyn som planleggingen skal ivareta, og som er forankret i forskrifter, stortingsmeldinger og rundskriv. Forventningene er avgrenset til planlegging etter plan- og bygningsloven.

Med utgangspunkt i at de nasjonale forventningene skal bidra til en planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling, fokuserer de nasjonale forventningene som nå legges fram på følgende tema:

- Klima og energi
- By og tettstedsutvikling
- Samferdsel og infrastruktur
- Verdiskaping og næringsutvikling
- Natur, kulturmiljø og landskap
- Helse, livskvalitet og oppvekstmiljø

Hattfjelldal kommune planlegger i all hovedsak for egne arealer og har ikke de samme utfordringene som by- og bynære kommuner. Men vi har i planleggingen hensyntatt disse forventningene, så langt det passer.

Sett på bakgrunn av forutsetningene i planprogrammet skal følgende "avvik" og utfordringer trekkes fram:

- Planprogrammet er ambisiøst med hensyn til antall tema og ønske om avklaringer. Det har vært vanskelig å belyse alle tema på en god måte, og prosessene opp mot berørte skulle gjerne ha vært mer grundig. En stram framdriftsplan og administrativ kapasitet, sett opp mot arbeidsmengden, har begrenset mulighetene.
- I henhold til planprogrammet har vi avviklet folkemøter og spesielt invitert bondeorganisasjonene. Folkemøtene har vært dårlig besøkt, men vi har fått innspill fra lag og foreninger, privatpersoner og Statskog.

- Framdriften i arbeidet med et samlet planforslag har ikke vært helt i tråd med forutsetningene i planprogrammet. I praksis er det utarbeidet en helt ny plan, tilpasset ny plan- og bygningslov og nye krav til framstilling av plankart, og med en ganske omfattende planbeskrivelse.

Deltakelse

Regionale myndigheter er tatt med
Regionale myndigheter vil få tilsendt plankart, planbeskrivelse, konsekvensutredninger, planbestemmelser og retningslinjer til høring.

Vern og bruk av areal, jordvern eller utbygging?

Opplysninger gitt av Helgeland Landbruksrådgivning:

Utviklingstrekk i Norge viser at vi har redusert areal for fulldyrka mark med 4,4 %, mens befolkningen har økt med 11,7 % fra 1995 til 2010. For å opprettholde et areal på 1,7 dekar fulldyrka areal pr person i Norge, kreves full stopp i nedbygging av jordbruksland og nydyrking av 80.000 dekar hvert år de neste 20 åra.

I Hattfjelldal har vi 12 dekar dyrka areal pr person. Grane har 6,1, Vefsn 2,9 og Rana 1,3 dekar.

Kommuneplanens arealdel som virkemiddel for landbruksnæringa/primærnæringa.

Jord, skog, reindrift.

Kommunens arealplan har i stor grad tatt hensyn til et aktivt landbruk og reindrift ved å avsette store sammenhengende områder til LNFR-område. Landbruk er den bestemmende arealbruk på disse områdene og går foran andre interesser, men skal ikke være til hinder for næringsvirksomhet som kan være en inntekt til landbrukseiendommen, og samtidig ikke nødvendigvis hører til tradisjonelt landbruk.

Fylkesmannen har de senere år stoppet fradelinger og henvist til at det måtte søkes om dispensasjon i slike saker, da bestemmelsene ikke anga omfang og lokalisering av spredt bebyggelse. Dette er nå rettet opp i de nye bestemmelsene, der vi har delt kommunen inn i seks sektorer og angitt antall boliger, fritidsboliger og næringsbygg tillatt oppført for hver av dem, i hver valgperiode. LNFR sone 2, Spredt bolig-, fritids- og næringsbebyggelse. Jfr. bestemmelsenes vedlegg 4.

Hyttebygging og hyttebrukere er en viktig del av bygdelivet og grunnlaget for servicenæringene.

Vassdragsvern og plan for Vefсна

Verna vassdrag

Det skal arbeides spesifikt med forvaltning i forbindelse med vern av Vefсна. Pr i dag har Hattfjelldal kommune gitt innspill til planprogram for regional plan for Vefsnvassdraget. I St.prp. 53 (2008 - 2009) er det sagt at kommunene skal ha "monaleg medverknad" i planarbeidet. Derfor har Hattfjelldal kommune vært aktive med innspill til regional plan for Vefсна, spesielt i forhold til bruk av grusressursene i elva, som har foregått i århundrer.

Vi har i vårt planarbeid gått gjennom LNFR-områdene hvor det tillates utbygging, og vurdert nærhet til vassdrag. Vi viderefører tidligere avstandsbestemmelser med byggeforbud "nærmere vassdrag og innsjø enn 60 m fra strandlinjen målt i horisontalplanet ved

gjennomsnittlig flomvannstand før området inngår i reguleringsplan”, dvs. tiltak som nevnt i pbl § 12-1.

Utbyggingsområdene og bygdene

Bebyggelse og anlegg, Plan og bygningslovens § 11-7, 1.

I utbyggingsområder med plankrav vil det settes krav til universell utforming.

Risiko og sårbarhetsanalyse (ROS)

§ 4-3. *Samfunnssikkerhet og risiko- og sårbarhetsanalyse*

Ved utarbeidelse av planer for utbygging skal planmyndigheten påse at risiko- og sårbarhetsanalyse gjennomføres for planområdet, eller selv foreta slik analyse. Analysen skal vise alle risiko- og sårbarhetsforhold som har betydning for om arealet er egnet til utbyggingsformål, og eventuelle endringer i slike forhold som følge av planlagt utbygging. Område med fare, risiko eller sårbarhet avmerkes i planen som hensynssone, jf. §§ 11-8 og 12-6. Planmyndigheten skal i arealplaner vedta slike bestemmelser om utbyggingen i sonen, herunder forbud, som er nødvendig for å avverge skade og tap.

Kongen kan gi forskrift om risiko- og sårbarhetsanalyser.

Konsekvensutredninger

Alle nye utbyggingsområder skal konsekvensutredes. Dette er en konsekvensvurdering ut fra kjent kunnskap, og ikke en *utredning*, som evt. vil komme dersom ei utbygging finner sted. Ansvar for dette har utbygger.

Følgende områder er vurdert: (AK = akvakultur, H = hyttefelt)

AK1 - Hjartfjellneset
AK2 - Skittresken
H13 - Harvassdalen
H14 - Fiskløsvann
H15 - Sundset
H16 - Krutådal
H20 - Saglia
H21 - Bjørnneset
H22 - Bjørkvika
H23 - Austerkroken
H24 - Unkervatn
H35 - Reinhagodden
H43 - Leirelva
H44 - Krutvatn Øst
H45 - Storhaugen
H46 - Breidablikk
H47 - Daningan

De fleste av disse områdene er planlagt regulert hytte/naust-områder fra forrige plan som ikke er realisert. Men samtlige utbyggingsområder er vurdert og det er lagt inn i Konsekvensutredningen for understående tema.

Ras, flom, klimaendring:

Fra Hattfjelldal kommunes klima- og energiplan:

Kommunen er av Fylkesmannen og NVE bedt om å være forberedt på økt nedbør, og vurdere sine anlegg for håndtering av overflatevann.

NVE har utarbeidet flomsonekart for en liten del av kommunen, sentrum. Flomfare skal avdekkes gjennom dette kartet og ved Risiko og sårbarhetsanalyse i all planlegging.

Vi kan forvente økt nedbørsmengde, det ble i år 2000 presentert en prognose for 17 % mer nedbør på Indre Helgeland. Dette er et område med mye nedbør allerede.

"Kommunene må forberede seg på at overvann/nedbør kan komme inn i ledningsnett til bl.a. drikkevann og at perioder med mye frysing/tining kan gi vekst i bakterier." Dette er Hattfjelldal kommune godt sikret mot.

For øvrig kan vi ikke se at endringen i miljøet vil ha de store innvirkningene i tidsperspektivet for denne planen.

Hvert enkelt område er i Konsekvensutredningen beskrevet mht flom og ras.

Etter at arealplanen er vedtatt, bør kommunen fortsette tyskernes arbeid med sprenging i Haffjeldalsfossen, da dette er en flaskehals under flom. Dette som en del vårt arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap for industri, forretninger og boliger i sentrum. Arbeidet vil skje i nært samarbeid med NVE og berørte kommuner nedstrøms.

Terrorfare

Drikkevann, strømforsyning, veier og bruer kan være sårbare punkt. Hattfjelldal kommune er en kommune med spredt bosetting og bygder med randbebyggelse langs kommune- og fylkesveier.

Kommuneplanens arealdel har ingen nye utbyggingsområder for boliger utover de bygdesentraene som allerede er pr i dag. Vi ser ikke at kommuneplanens arealdel legger opp til økt sårbarhet.

Drikkevann

Egen ROS analyse og beredskapsplan for drikkevannsforsyning.

Avløpssystem

Fettavleiring, pga endrede matvaner, har gitt oss en ny utfordring i forhold til ledningsnett. For å unngå tilstopping må vi spyle deler av nettet en gang årlig. Rensekapasiteten på dagens anlegg er tilfredsstillende.

Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur

Plan og bygningslovens § 11-7, 2.

Fylkesveger er digitalisert

Høyspent er digitalisert som fareområde.

Overføringslinja mellom Hemnes og Sverige, via Famnvatnet, er tegnet som en 34 m bred trase/hensynsone.

Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone.

Plan og bygningslovens § 11-7, 6.

Gjennom ulike prosjekt om fiske, næringsutvikling og tilgjengelighet for alle, har det blitt satt opp flere fiskebrygger i Grane og Hattfjelldal. Vi følger opp dette i planen og legger til rette for utlegging av brygge som varig eller midlertidig konstruksjon og tilgjengelig for allmennheten i:

- * Røssvatn
- * Unkervatn
- * Sørtjønna

I andre vatn skal slike anlegg legges i allerede regulerte områder for hytter, eller gjennom ny reguleringsplan.

Hensynsone

Plan og bygningslovens § 11-8

I alle LNFR områder hvor det er tillatt spredt utbygging skal utbygging skje i samsvar med flomkart og reindriftskart.

Se for øvrig pkt 7.1 i bestemmelsene.

Båndlagte/vernede områder

Områder som er vernet etter naturvernloven:

Børgefjell nasjonalpark, Favnvassdalen og naturreservatene: Storslettmyra, Varnvassdalen, Storveltlia, Skarmodalen, Nordre Varnvassdalen, Raudvassåsen, Rauvatnet og Røssvassholmen, samt Austre Tiplingan landskapsvernområde.

Her gjelder egne verneforskrifter.

Nedlagte fyllplasser

Ingen innen planområdet.

(Området Sørvollen, tilhører delplan sentrum.)

Friluftsliv

Det henvises til Turkart Helgeland for P-plasser (sommer) og turløyper, fiskeplasser osv. Parkeringer er ikke ryddet vinterstid. Samt Kartlegging og verdisetting av friluftsområder i Hattfjelldal, utarbeidet av Polarsirkelen friluftsråd og Aud Ringsø.

Energi

I påvente av forvaltningsplanen for Vefsna kartfester vi ikke mini- og småskala kraftanlegg, da vi ikke vet hva en slik forvaltningsplan vil tillate, ei heller om det som tillates er av interesse.

Mineraler

Det har foregått, og foregår, leiting og kartlegging av mineralforekomster særlig i nordøstlige deler av kommunen. En evt utnyttelse av disse ressursene vil kreve særskilte reguleringsplaner og da komme i en senere revisjon.

Akvakultur

Hattfjelldal kommune ønsker å legge til rette for de muligheter oppdrett av røye i merder gir. Bærekraftig produksjon vil gi arbeidsplasser og i tillegg være et avbøtende tiltak i en næringsfattig innsjø. Dette kan gi et rikere fiskevann for befolkningen og få i gang ny næringsvirksomhet i kommunen.

Mottatte innsigelser, merknader og innspill

Følgende har gitt **innsigelser**:

Fylkesmannen i Nordland (FM)
Nordland fylkeskommune (NFK)
Reindriftsforvaltningen

Følgende har gitt merknader og innspill (i tilfeldig rekkefølge):

Fylkesmannen i Nordland (FM)
Nordland fylkeskommune (NFK)
Reindriftsforvaltningen
NVE
Statens Vegvesen
Statens Kartverk.
Hattfjelldal Jakt og Fiskelag,
Eggen/Ivarrud,
Louise Fontain,
Direktoratet for mineralforvaltning,
Statskog,
Harvassdal Utmark v/Terje Daleng,
Vefsn Kommune,
Vilhelmina norra sameby,
Unkervatn hytteforening,
Statnett, Sametinget,
Aud Ringsø

Alle innsigelser, merknader og innspill er behandlet og evt. revidert i kommuneplanens arealdel. Jfr. kart og bestemmelser.